

peccarit, hujus peccati maculam contrahant omnes et singuli, naturali generationis via ab eo descensuri, excepta illa, quæ futura esset mater Christi; si hic in mundum veniret. 4°. Per scientiam visionis, malorum angelorum viso lapsu, bonorum perseverantia; his gloriam, illis supplicia destinavit. 5°. Viso similiter Adami lapsu, misertus hominis, decernit mittere Christum Redemptorem, illique subicere omnia. 6°. In ejusdem matrem elegit Mariam semper virginem, et decentes ei, ob merita Filii, conferre gratias decernit. 7°. Ob ejusdem Christi merita conferre hominibus cæteris ad consequendam salutem auxilia gratiæ. 8°. Demum visa aliorum cooperatione libera, et perseverantia finali, aliorum finali impœnitentia, priores destinavit ad gloriam; posteriores reprobavit.

DISSERTATIO IV.

DE HUMANITATIS CHRISTI PERFECTIONIBUS ET AFFECTIONIBUS.

Exposito hactenus mysterio Incarnationis, sive composito Theandrico quoad substantiam; ejusdem nunc velut accidentia considerata veniunt; quo nomine 1°. specialia humanitatis Christi ornamenta intelligimus, quorum alia ad intellectum, alia ad voluntatem, alia ad ipsam humanitatis substantiam pertinent: ut in specie sanctitas, impeccabilitas, potentia; 2°. vero tum perfectiones quasdam naturales, tum defectus, quæ partim ad animam, partim ad corpus referuntur.

SECTIO I.

DE PERFECTIONIBUS HUMANI IN CHRISTO INTELLECTUS.

Humanum Christi intellectum maxime Christi *scientia* ornat et perficit, de qua proinde hic disputabimus. Scientiam Christi hominis oppugnare 1°. *Gnostici et Valentiniani*, qui, S. IRENÆO teste, L. 1. c. 17. (al. 20. n. 1.) Christum *sub præceptoris ferula* addiscendo alphabeto dedisse operam fabulati sunt. 2°. *Ariani et Nestoriani*, conformiter suo dogmati de Christo homine, ei *infusam* in primo conceptionis instanti *scientiam* abnegantes. 3°. *Agnoetæ*, Eutyhianorum secta, sic dicti *ab ignorantia*, qua Christum laborasse dicebant, duce Themistio et Severo. 4°. Novatores seculi XVI. *Lutherus* in Conc. de Natali Domini, tanquam commentum rejiciens doctrinam Catholicorum, quod Christus, qua homo, sciverit semper omnia. *Zwinglius* in Confess. oblata Carolo V. artic. 1., *Calvinus* in c. 2. Lucæ, eodem quo Agnoetæ, argumento utitur. Nec satis, ut deberet, a relatis differt *Grotius*, dum in cap. 13. Marci inquit: *Sicut igitur post resurrectionem accepit omnem potestatem: ita et omnem scientiam.* Contra quos agemus sequentibus Articulis.

ARTICULUS I.

AN CHRISTUS QUAE HOMO HABUERIT SCIENTIAM BEATAM, SIVE BEATIFICAM?
A QUO TEMPORE, ET QUALEM?

366. *Nota.* Varia hic distingui potest scientia : 1°. *beata*, sive beatifica, estque clara Dei visio, seu visio beatifica; 2°. *comprehensiva*, sive adæquans cognoscibilitatem objecti; omni eo modo, quo cognosci potest; 3°. *infusa*, qua per species a Deo infusas res in se ipsis cognoscuntur; 4°. *acquisita*; quæ experientia et labore, speciebus a sensibus haustis, acquiritur. Hæc vel consideratur ut *habitualis*, et est veri nominis acquisita scientia; vel ut actualis, et est cognitio actu orta ex sensibus; alias dici solita scientia *experimentalis*. Quæritur hic primo de scientia beata.

367. *Dico I.* Anima Christi scientia beatifica donata fuit; et quidem a primo conceptionis momento.

Prob. 1^a. p. Ex S. SCRIPTURA. Joan. 3. 11. postquam de dilectione Patris erga mundum, de sua divinitate, de baptismo, qui in nomine SS. Trinitatis confertur, disseruisset; confirmaturus ista, inquit ad Nicodemum: *Amen, amen, dico tibi; quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur; quo loquendi modo, se loquentem ut hominem, et horum omnium, quæ dixisset, testem de visu declarat; quod facere non potuisset, si beatifica scientia caruisset.* Joan. 1. 18. *Deum nemo vidit unquam; unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit;* quo loquendi modo tum a communi conditione hominum eximitur Christus, utpote cui soli datum fuerit, videre Deum; tum ratio redditur, cur nullus antiquorum Patrum enarrare potuerit mysteria cœlestia; quia nullus eorum unquam vidit Deum, quem hic Unigenitus vidit etiam ut homo, quia de eo ut homine istud dicitur. Ita locum istum exponunt S. CYRILL. in Joan. (opp. t. 4. p. 104. D.): *Soli, inquam, Filio naturali aspectabilis est Pater, eo modo quo natura divina cœrni potest, et nulli præter eum alteri: non tamen propterea sancti Prophetæ mentientur dum se vidisse clamant Dominum sabaoth: non enim asserunt ipsam se vidisse Dei essentiam ac naturam; sed..... a rebus humanis divinæ gloriæ figura obscure formabatur.* S. CHRYSOSTOM. in Joan. homil. 15. n. 4.: *Dominus; rex; regis Filius, longe majora nobis attulit, qui cum Patre semper est, et videt eum perpetuo. Propterea hæc intulit: Deum nemo vidit unquam. Quid ergo dicemus vocalissimo Isaia dicenti: Vidi Dominum?..... Illa omnia attemperationem quamdam esse, non nudæ substantiæ visionem.* S. AUGUSTINUS in Joan. Tr. 3. n. 17. Ad Coloss. 2. ait Apostolus de Christo: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi; sed inter hos thesaurus nobilissimus est beata scientia.*

Prob. 2^a. p. 1°. Quia textus S. SCRIPTURÆ, quoad tempus existentiæ hujus beatæ scientiæ in Christo, quæ homine, loquuntur absolute, et quoad tempus nullam faciunt differentiam. 2°. Joan. 1. v. 14. dicitur de Christo: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis;* hæc 1. dicuntur de Christo, quæ homine; quia dicuntur de Verbo; ut incarnato; præmittitur enim ante: *Et Verbum caro factum est.* 2. Si

plenus gratiæ et veritatis; quo jure quis excludet gratiam maximam scientiæ, vel visionis beatificæ? 3. Quod caput est, dicuntur de Verbo, hoc ipso, quod caro factum sit; ergo donum illud Christo jam competebat in primo conceptionis ejus momento; tunc enim jam verum erat dicere: *Et Verbum caro factum est.*

Prob. RATIONE quoad utramque partem. Gloria et plenitudo gratiæ ac veritatis, utpote proprietates fluentes necessario ex unione hypostatica, datæ sunt Christo, quæ homini; quia est unigenitus Patris, ut ante vidimus: atqui a primo conceptionis instanti, vel unionis, fuit unigenitus Patris; ergo. Ita argumentatur S. ATHANAS. orat. 3. cont. Arianos n. 51. S. JOANNES DAMASCEN. L. 3. de Fide cap. 22. aliique. Et vero filiationis naturalis, et unionis hypostaticæ non minus proprietas est scientia beata, quam gratia; ergo etiam æque fuit in Christi anima a primo conceptionis momento, quam gratia; nulla enim est ratio, cur, concessa gratia, negaretur illi, vel differretur scientia beatifica.

368. *Dico II.* Licet Christi, quæ hominis, scientia beata longe fuerit clarior et perfectior, quam cæterorum Beatorum omnium; non tamen fuit comprehensiva Dei.

Ratio prioris desumitur ex Scriptura sacra, juxta quam in Christo, ad Coloss. 2., sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ; et de ejus plenitudine nos omnes accipimus.

Conf. Christus est Filius Dei naturalis: sed filio naturali perfectior debetur hereditatis possessio, quam reliquis adoptivis omnibus.

Ratio secundi est 1°. Quia tum divinarum Scripturarum, tum Conciliorum et Patrum consonantibus testimoniis, Deus est absolute ab intellectu creato incomprehensibilis; sed intellectus naturæ humanæ in Christo est, et manet creatus. 2°. Cognitio comprehensiva Dei est, quæ adæquat, et exhaurit totam cognoscibilitatem Dei, tam intensivam quam extensivam: implicat talis cognitio creata; quia, sicut illa cognoscibilitas Dei absolute infinita est, talis quoque deberet esse cognitio creata; ac proinde deberet esse clara et intensa infinite, qualis claritas et intensio soli cognitioni divinæ competit.

369. *Dico III.* Nec per scientiam beatam humanitas Christi videt in Deo omnes creaturas possibles in particulari, sive distincte omnia, quæ cognoscit Deus scientia simplicis intelligentiæ.

Ratio est 1°. quia illa cognitio esset simpliciter infinita; sed hæc in creatura implicat. *Maj. prob.* Quia cognitio illa repræsentaret, et in se ipsa exprimeret naturas infinitas, et perfectiores absque ullo termino; sunt enim infinitæ etiam quoad speciem: nec refert quod tantum syncategorematicæ; nam sicut recte arguitur ex effectibus syncategorematicæ infinitis, perfectioribus, potentia infinita; ita hic ex objectis infinitis, perfectioribus syncategorematicæ, cognitio infinita. 2°. Cognitio distincta omnium possibilium, esset cognitio totius virtutis productivæ, et consequenter comprehensio causæ, adeoque Dei; sed in humanitate Christi dari nequit talis comprehensio, juxta num. præc.

370. *Dico IV.* Christus tamen, qua homo, videt in Verbo omnia præterita, præsentia, et futura.

Ratio est; quod horum cognitio pertineat ad statum et dignitatem Christi, tum ut *domini* et *capitis*, tum ut *illuminatoris* cordium, et *judicis* universorum; ergo necesse est, Christum eorum habere notitiam perfectam; sicut et in specie arcanorum cordis, actuum bonorum et malorum, quæ futuri iudicii dabunt materiam.

Hinc simul evincitur, Christum qua hominem ob sua, quæ gerit officia, cognoscere in Verbo futura conditionata libera, quantum ad statum et conditionem Christi pertinent. Quin eorum se habere cognitionem, palam fecit Matth. 11. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio et cinere penitentiam egissent.*

371. *Dico V.* Christi humanitas non videt omnia futura absolute actualiter, sive actu unico et distincte; sed quasi habitualiter tantum.

Ratio est; tum quia nulla est necessitas tribuendi humanitati Christi simultaneam omnium futurorum notitiam, cum ad dignitatem ejus et officium sufficiat cognoscere illa habitualiter, sive ita, quod quælibet in particulari, et quamlibet eorum multitudinem finitam possit, quandocumque voluerit, actu cognoscere; tum, et etiam maxime, quia simultanea et distincta omnium tota æternitate futurorum cognitio superare videtur limitatas creatæ potentiæ vires; cum omnia futura absolute infinita sint, sine termino, tota æternitate.

Nec refert, quod nunquam futura sint infinita categorematice; nam cognitio, omnia illa simul actu in se exprimens, deberet esse infinita categorematice; species enim expressa debet actu continere in suo esse intentionali, quidquid objectum continet in suo esse naturali, ut substituta loco objecti; unde debet illud continere quoad totum esse; alioquin in eo, in quo illud non continet, objectum non exprimeret cognoscenti; igitur si objectum sit infinitum, etiam tantum syncategorematice; cognitio tamen hoc ipso, quod totum simul exprimat, debet esse infinita categorematice.

372. *Obj. I. cont. Concl. 1^{am}. et 3^{am}.* Christus Luc. 2. dicitur *profecisse sapientia, et ætate, et gratia apud Deum et homines*: atqui is, qui proficit, non habet simul in primo ortu omnem scientiam. *Conf.* ex S. AMBROSIO Lib. de Incarnat. c. 7. n. 74. ubi de Christo infante ad sensum S. Lucæ ait: *Expers agnitionis infantia per humanam utique imprudentiam, quod adhuc non didicit, ignorabat*; ergo.

R. D. M. Profecisse sapientia, seu scientia *experimental*i, qua in anima eas expertus est affectiones, quas licet antea novisset scientia beata et infusa, non tamen adhuc senserat C. scientia quacumque alia, beata, vel infusa *Subd.* Profecisse apparenter, quoad nos, quibus magis proficere videbatur C. quoad se N. Sic quoque S. AMBROSIO explica, Christum infantem, quæ per ætatem infantilem, et sic quasi per humanam imprudentiam non prodebat (fieri enim nobis per omnia similis voluit) ignorasse apparenter; dumque loc. cit. idem dicit, Christum *profecisse secundum sapientiam humanam*, de *experimental*i loquitur. *Ita enim*, inquit ATHANAS. orat. 3. cont. Arian.

n. 53. *corpore ætate crescente, in illo (Christo) quoque crescebat major divinitatis explicatio* (φανερώσεις), omnibusque ostendebatur templum Dei ipsum esse, et Deum esse in corpore. Et S. GREGOR. NAZIANZ. orat. 43. n. 20. *Ut ætate, ita et sapientia proficiebat; non quod hæc in eo incrementum caperent; ... sed quod hæc paulatim in eo detegerentur, et elucerent.*

373. *Inst. 1. Marc. 13.* ait de se Christus ipse: *De die autem illa nemo scit, neque angeli in celo, neque Filius, nisi Pater.*

Responsionem jam datam lege, ubi de divinitate Christi contra Arianos egimus, num. 102.; quia tamen hic contra scientiam beatam humanitatis eadem formatur objectio, adde: Christum dici nescire diem iudicii; quia nec accepit a Patre potestatem illum revelandi; nec facit homines illum scire; quo sensu, quibus servare secretum incumbit, quod sciunt, ut Confessarii, Consilarii, se nescire dicunt, scilicet ita, ut revelent; sicut et e contrario Gen. 22. legitur: *Nunc cognovi, quod timeas Deum*; sensus est: nunc feci ut cognosceres; quia et ipse sibi in illa tentatione probatus innotuit. Ita S. AUGUSTINUS de Trinit. L. 1. c. 12, n. 23. Vel: notum fecisti omnibus te timere Deum; ut exponit S. JOANN. CHRYSOSTOMUS in Gen. hom. 47. n. 3. Pater tamen scire dicitur; quia Filio ut homini revelaverat, eumque solum fecerat scire diem iudicii. *Spiritus*, ait idem S. CHRYSOST. hom. in Matth. 77. n. 1. *investigat etiam profunda Dei; ille vero ne tempus quidem iudicii noverit? Sed scit et quomodo judicare oporteat, et arcana singulorum; quod autem longe inferius est, id ignoraturus erat? Quomodo si omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, diem illam ignoravit? Nam qui secula fecit, sane fecit et tempora; si tempora, etiam diem: quomodo ergo quam fecit ignorat? Ex eo vero, quod addatur: nec angeli; non sequitur, quod angeli etiam sciverint, sicut Christus, sine potestate revelandi; non enim est hic perfecta paritas Christum inter et angelos; sed comparatio est: nec angeli sciunt simpliciter, nec Christus, ita ut revelare possit; quod, quantum ad usum scientiæ, idem est ac nescire, juxta illud: *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.**

374. *Inst. 2.* Ex antiquioribus Patribus nonnulli, ut S. BASILIUS epist. 236. n. 4. ad Amphiloichium, S. ATHANASIO orat. contr. Arian. 3. n. 43., S. HILARIUS de Trin. L. 9. n. 75., S. GREG. NAZ. orat. 30. n. 15., ut Arianos, Christi divinitatem ex ejus ignorantia impugnantes, ad silentium redigerent, ignorantiam objectam subin detorquebant ad Christi humanitatem. Sic S. CYRILLUS quoque L. 22. Thesaur. (opp. t. 5. part. 1^a. p. 218. C.): *Finis autem, ait, quidnam aliud est quam ipse ultimus dies, quem ignorare se respectu incarnationis dixit, ordinem et decorum humanitati conveniens servans? Humanitatis enim proprium est futura ignorare.*

R. 1°. N. Ant. Sed sensus illorum est, Verbum assumpsisse naturam humanam ignorantem, quæ juxta conditionem suæ speciei alias ignorans est; sicque Christum scientiam non habuisse ex suæ humanitatis conditione; scivisse tamen. *Unigenitus*, inquit S. GREGOR. M. L. 10. epist. 39. *factus pro nobis homo perfectus, in natura quidem humanitatis novit diem et horam iudicii; sed tamen hunc non ex natura humanitatis novit. Quod ergo in ipsa novit, non ex ipsa novit.* Nec alia fuit sententia S. ATHAN. et S. GREGOR. NAZ. ut ex ipsismet locis in objectione citatis abunde constat.

R. 2°. Demus veterum nonnullos ignorantiam detorsisse ad Christi humanitatem; id 1°. quoad apparentiam fecerunt, quatenus Christus dispensatione quadam ita se gessit, quasi varia ignoraret; ut quidem S. CYRILL. loc. cit. (p. 219. B.) ipse subdit et explicat. 2°. Id fecerunt figura, ut dicitur *concessionis*; velut dicerent: dato, non concesso, Christum ignorasse diem illum; eum non ignoravit ut Deus, sed ut homo; ergo immerito infertis Ariani, eum non esse vere Deum. Unde non sequitur, eos vere hanc ignorantiam affirmasse in Christo homine. Sic LEPORIUS presbyter, apud PETAVIUM L. 11. c. 1. §. 14. in libello emendationis, qui Africanorum quorundam antistitum, et inter eos S. AUGUSTINI subscriptione probatus est, quod alias, ad objecta Arianorum respondens, ignorantiam velut concessionem, ut dictum, detorsisset ad Christi humanitatem; contraria professione id ipsum revocavit his verbis: *Ut autem et hinc nihil cuiquam in suspitione derelinquam, tunc dixi, imo ad objecta respondi, Dominum nostrum Jesum Christum secundum hominem ignorare; sed nunc non solum dicere non præsumo; verum etiam priorem anathematizo prolatam in hac parte sententiam.*

375. *Obj. II.* Alios Scripturæ textus. 1°. De Christo prædicitur Ps. 34. *Quæ ignorabam, interrogabant me.* Et Jerem. 11. in Christi persona ait Propheta: *Non cognovi, quia cogitaverunt super me consilia.* Sed hæc in Christo homine ignorantiam produunt. 2°. Luc. 22. Christo *apparuit de cælo angelus confortans eum.* Sed si Christus novisset omnia, neque instantes ignorasset cruciatum, neque opus ipsi fuisset confortante angelo; ergo.

Ad 1^{am}. R. N. *min.* Psalmistæ sensus est: *quæ ignorabam*, hoc est, quæ non feci, sive quorum mihi non eram conscius. Jeremiæ verba: *non cognovi*, idem sonant, quod dissimulavi; sive externe non manifestavi me cognoscere.

Ad 2^{am}. R. 1°. Dicta illa fuisse ad veræ Christi humanitatis probationem; instinctu quippe naturali, natura nostra imminetia sibi atrocia mala, præsertim mortem, aversatur.

R. 2°. Cum S. EPIPHANIO hæc. 69. n. 60. verba illa: *confortans eum*, idem importare, ac laudans ejus fortitudinem, qua se morti promptus obtulerat dicens: *Non mea, sed tua voluntas fiat.* Quin ex ipsis illis Christi verbis conficitur, futurorum cruciatuum eum perfecte præcium fuisse.

376. *Obj. III.* Ex ratione: 1°. Scientia beata, seu visio beatifica secum fert summum gaudium, et omnem fugat tristitiam: sed Christus gravem tristitiam passus est in horto, cœpit pavere, tædere; ergo. 2°. Gloria corporis ob unionem hypostaticam æque fluit, eratque debita Christo homini, quam visio beatifica; ergo si illa impediri potuit in Christo, cur non et altera?

Ad 1^{am}. R. D. Secum fert summum gaudium, et fugat tristitiam connaturaliter; sicut calor ut octo pellit frigus C. essentialiter, ita ut ad finem redemptionis obtinendum, gaudium impediri non possit, et tristitia de alio objecto, quod est distinctum ab objecto gaudii, non possit in eum finem permitti N. Paulo aliter respondent alii: Christum nempe retinuisse in superiori parte animæ gaudium, ac voluptatem, quæ ex visione Dei beatifica fluit, ne in partem inferiorem influeret, cohibuisse, ut sic redemptionis

nostræ opus perficeret; sicut impedivit, ne propria alias visioni beatificæ gloria ex anima in corpus redundaret.

Ad 2^{am}. R. *Disparitas* est; quia impediri gloriam corporis, ut Christus pati posset, necessarium erat ad obtinendum redemptionis finem eo modo, quo decretus erat; decretum vero Dei erat, ut omnia passione et morte consummaret, ad Hebr. 2. Ad hunc vero finem non ita faciebat visionis beatificæ impeditio.

ARTICULUS II.

AN PRÆTER SCIENTIAM BEATAM, ANIMA CHRISTI HABUERIT SCIENTIAM PER SE INFUSAM?
ET QUOD HUIUS FUERIT OBJECTUM?

377. Duplex hic distinguitur scientia infusa. Altera est *per se* talis; estque illa, quæ a solo Deo postulat infundi, supra omnem subjecti, cui infunditur, exigentiam; estque intrinsece et quoad substantiam supernaturalis; et licet scientia beata, de qua Artic. præc., vel maxime talis sit; nomen tamen generis hæc, quanquam minus perfecta, sortitur. Altera est *per accidens* infusa, quæ per se quidem acquiri potest labore humano et industria, per species e phantasmatibus, opè intellectus agentis, erutas; a Deo tamen infundi potest, absque labore et industria acquirentis; qualis fuit scientia, quam Deus infudit protoparentibus, qui a primo creationis momento excellentiori longe gradu infusas habuerunt scientias, et artes, quam homines reliqui diuturno labore sibi comparent.

378. *Dico I.* Fuit in Christo scientia per se infusa a primo conceptionis suæ momento. Est S. THOMÆ 3. p. q. 9. a. 3. ac q. 11. tum communis TT.

Prob. I. Ex S. SCRIPT. ad Hebr. 10. ubi Apostolus introducit Christum statim mundum ingredientem, se in sacrificium offerentem æterno Patri: sed non potuit Christus ingrediens mundum, se offerre æterno Patri, nisi in ejus intellectu præcesserit actus scientiæ, a quo talis oblatio regularetur; ergo. *Subs.* Sed hæc scientia non potuit esse illa beata; hæc enim non est proportionata regula actus liberi: qualis fuit prima illa oblatio, qua se Patri obtulit, quæ fuit meritoria, ut ex S. AUGUSTINO probat S. THOM. 3. p. q. 34. a. 3. et docent in hunc locum SS. CHRYSOSTOM. AMBROS., etc.; voluntas autem sanctificativa hominum debuit esse meritoria. Nec fuit scientia acquisita; quia hæc pendet a sensibus, organisque corporeis, quibus, defectu ætatis, non potuit eo tempore Christus uti; ergo debuit esse infusa.

Prob. II. RATIONE. 1°. Christus non solum fuit comprehensor, sed simul viator; ergo et decuit pariter, habere eundem ut viatorem scientiam propriam viatoris, seu infusam; est enim perfectio peculiaris, et a scientia beata independens: quoniam vero a primo instanti non minus viator fuit, quam comprehensor; ergo et jam tunc illa scientia ei conveniebat; tum etiam, si illam in primo ortu habuerint angeli et Adamus; cur non Christus, illis infinite excellentior?

2°. Nulla perfectio deneganda est Christo homini, nisi vel opponatur visioni beatificæ, ut fides; vel officio Redemptoris, ut gloria corporis; ergo cum scientia hæc entitative supernaturalis, sit naturæ humanæ peculiaris